

Araştırma Makalesi

Ankara Med J, 2021;(1):12-21 // doi 10.5505/amj.2021.49140

ANTENATAL DÖNEMDE VERİLEN EMZİRME EĞİTİMİNİN EMZİRME BİLGİ DÜZEYİ VE EMZİRME ÖZ YETERLİLİK ÖLÇEĞİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EFFECT OF BREASTFEEDING TRAINING GIVEN IN ANTENATAL PERIOD ON BREASTFEEDING KNOWLEDGE LEVEL AND BREASTFEEDING SELF-EFFICACY SCALE

 Yasin Selvi¹, **Raziye Desdicioğlu**², **İrep Karataş Eray**³

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

³Sağlık Bakanlığı Ankara Şehir Hastanesi, Aile Hekimliği

Yazışma Adresi / Correspondence:

Doç. Dr. Raziye Desdicioğlu (e-posta: raziyedesdicioğlu@gmail.com)

Geliş Tarihi: 28.02.2020 // Kabul Tarihi: 17.03.2021

Öz

Amaç: Anne sütü, bebeğin ihtiyacı olan besin maddelerini içeren fizyolojik besindir. Bu çalışmada antenatal dönemde verilen emzirme eğitiminin, emzirme bilgi ve tutum düzeylerine, emzirme öz yeterlilik ölçeğine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Çalışmamız kesitsel bir çalışmadır. Ankara Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi gebe polikliniklerine 1 Ekim -1 Aralık 2018 tarihleri arasında başvuran 18-34 yaş arası 409 hastaya ulaşıldı. Araştırmaya katılan kadınlara anne sütü ve emzirmeyle ilgili bilgi düzeylerini değerlendiren bir anket, gebelere antenatal, doğum yapmış kadınlara postnatal öz yeterlilik ölçeği uygulandı.

Bulgular: Gebe grupta eğitim alan kadınların öz yeterlilik açısından daha yüksek puanlara sahip olduğu görüldü ($57,81 \pm 9,97$ ve $47,22 \pm 12,40$ $p=0,005$). Emzirme eğitimi alan grupta bilgi düzeyinin de diğer gruptan anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı ($7,61 \pm 1,25$ ve $6,77 \pm 1,73$ $p<0,001$). Eğitim alan kadınların emzirmenin faydaları hakkındaki farkındalıklarının almayan kadınlardan yüksek olduğu görüldü. Postnatal grupta emzirme öz yeterlilik açısından eğitim alan grubun puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı ($58,98 \pm 6,74$ ve $49,44 \pm 8,83$ $p<0,001$). Tutum düzeyleri karşılaştırıldığında iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmedi ($5,74 \pm 0,78$ ve $5,51 \pm 1,09$ $p=0,195$). Emzirmenin faydaları hakkında farkındalık puan ortalamasının iki grup arasında farklılık göstermediği görüldü. Emzirme eğitiminin antenatal dönemdeki kadınlarda, bilgi düzeyi, öz yeterlilik ölçeği ve farkındalığa anlamlı katkısı olduğu görülmüştür. Aynı eğitimi alan kadınlarda postnatal dönemde bu bilginin tutuma yansımalarının anlamlı olmadığı, farkındalık puanlarının ve doğru tutum sergileme oranlarının iki grup arasında farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Emzirme eğitiminin niteliğinin artırılması gerektiği, doğum sonu dönemde de annenin emzirme sürecine daha fazla destek verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Emzirme, antenatal ve postnatal, öz yeterlilik

Abstract

Objectives: Breast milk is the physiological food that contains the nutrients the baby needs. This study aimed to evaluate the effect of breastfeeding training on breastfeeding knowledge levels and self-efficacy scale and to emphasize the importance of breastfeeding.

Materials and Methods: Our study was a cross-sectional study. 409 women aged between 18-34 years who were admitted to the obstetrics policlinics of Ankara Atatürk Training and Research Hospital between October 1, and December 1, 2018, were reached. All women who participated in the study were administered a questionnaire assessing their knowledge of breastfeeding. The antenatal self-efficacy scale was applied to pregnant women and the postnatal self-efficacy scale was applied to postnatal women.

Results: For pregnant women, a statistically significant difference was observed between the groups in terms of the mean scores of the breastfeeding self-efficacy scale (57.81 ± 9.97 and 47.22 ± 12.40 $p=0,005$). A statistically significant difference was observed between the groups in terms of the knowledge level of breastfeeding (7.61 ± 1.25 and 6.77 ± 1.73 $p<0,001$). A statistically significant difference was observed between the groups in terms of the average awareness about the benefits of breastfeeding. For the postnatal women, a statistically significant difference was observed between the groups in terms of the mean scores of the breastfeeding self-efficacy scale. (58.98 ± 6.74 and 49.44 ± 8.83 $p<0,001$). No statistically significant difference was observed between the groups in terms of breastfeeding attitude level (5.74 ± 0.78 and 5.51 ± 1.09 $p=0,195$).

Conclusion: The quality of education should be increased, and more support should be given to the mother's breastfeeding process in the postpartum period.

Keywords: Breastfeeding, antenatal and postnatal, self-efficiency

Giriş

Anne sütü, bebeğin ihtiyacı olan besin maddelerini içeren tek fizyolojik gıdadır.¹ En eski belge olarak kabul edilen Ebers Papirüsü'nde (M.Ö. 1550, eski Mısır) bebek için gerekli olan besinin sadece anne sütü olduğu ve bebeğin üç yaşına kadar emzirilmesi gerektiği belirtilmektedir.² Günümüzde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ilk 6 ay sadece anne sütü ve 6. aydan sonra ek gıdalarla birlikte iki yaş ve sonrasına kadar emzirmeyi önermektedir.³ Buna rağmen UNICEF 2018 Bebek ve Küçük Çocuk Beslenme Raporunda, tüm potansiyel faydalara rağmen, dünya çapında 0-5 aylık bebeklerin %20 sinin sadece anne sütü ile beslendiği bildirilmiştir.⁴ Ülkemizde Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmalar (TNSA) 2013'e göre çocukların %96'sı bir süre emzirilmiştir. Fakat doğumdan sonra ilk bir saatte emzirilen çocuklar, bir süre emzirilen çocukların %50'sidir. İlk bir saatte emzirmeye başlanma oranları TNSA 2008'de %39 iken TNSA 2013'de %50'ye yükselmiştir. Ülkemizde ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenen bebek oranı 2003'te %21 iken 2008'de %42'ye yükselmiştir. Ancak TNSA 2013 sonuçlarında %30'a gerilemiştir.⁵ Emzirmeyi etkileyen pek çok faktör olmasına rağmen önemli faktörlerden biri de annenin emzirmeye ilişkin öz-yeterlilik algısıdır.⁶ Annenin bebeğini emzireceğine dair hissettiği güven, emzirme öz-yeterlilik algısıdır. Emzirmeye ilişkin annenin öz-yeterlilik algısı dört ana bilgi kaynağından etkilenmektedir: Kişinin önceki emzirme deneyimleri, başkasının deneyimleri (çevresindeki kadınların emzirdiğine tanık olmak), sözel destek (ailesi ve arkadaşlarının emzirme konusundaki motive edici cümleleri), ve psikolojik (yorgunluk, depresyon, anksiyete) etmenler öz yeterlilik algısını etkilemektedir.⁶

Antenatal dönemde verilen emzirme eğitimi de annenin emzirme öz yeterliliğini etkileyen diğer bir etkidir. Emzirme eğitiminin emzirme öz yeterliliği ve emzirme süresine katkısı ile ilgili ülkemizde yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Başarılı bir emzirmenin anne ve bebek sağlığı açısından önemi düşünüldüğünde eğitimin yeterli ve etkin olup olmadığının araştırılması önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda antenatal dönemde verilen emzirme eğitiminin, gebe ve postpartum dönem kadınlarda emzirme bilgi ve tutum düzeylerine ve emzirme öz yeterlilik ölçeğine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışmamız kesitsel bir çalışma olarak planlandı. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniklerine 1 Ekim 2018-1 Aralık 2018 tarihleri arasında başvuran 18-34 yaş arası, gönüllü, gebe ve doğum yapmış toplam 439 kadın hastaya ulaşıldı. Araştırmanın yapıldığı merkezimizde Sağlık Bakanlığı Bebek dostu hastane kuralları çerçevesinde, 32 haftadan büyük gebeliği olan kadınlara gebelik takipleri sırasında yetkili sağlık personeli tarafından emzirme eğitimi verilmektedir. Gebe kadınların eğitim almayan grubundaki kısmı eğitim almadan önceki süreçlerinde araştırmamıza dahil edildiler. Aynı hastalar eğitim aldıktan sonra farkındalıklarının artmış olabileceği ve yan

tutma endişesi nedeniyle tekrar çalışmaya alınmadılar. Eğitimini almış başka gebeler eğitim almış grupta değerlendirildiler. Doğum sonu kadınlarda eğitim almayan grup ise başka merkezlerde gebelik takibini veya doğumunu yapmış olup anket yapıldığı sırada polikliniğe doğum sonu kontrole gelen kadınlar arasından seçildi.

Gebe ve postpartum kadınlar için 2 ayrı form kullanıldı. Formlarda bulunan sosyo-demografik özellikler ile ilgili sorular, gebelerde bilgi düzeyi, doğum yapmış kadınlarda tutumu belirleyen sorular ve anne sütü faydaları hakkında farkındalığı ölçmek amaçlı açık uçlu sorular kadınlara yöneltildi. Araştırmamızda Dennis tarafından geliştirilen emzirme öz yeterlilik ölçeği kullanıldı. Emzirme öz-yeterliliğini değerlendirilen ölçek toplam 14 maddeden oluşmuştur. Ölçek 5'li Likert tipinde olup, ölçeğin maddeleri 1= "hiç emin değilim", 2= "çok emin değilim", 3= "bazen emin değilim", 4= "eminim", 5= "çok eminim" şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan 70 olup ölçeğin postpartum dönemde de kullanılmasının uygun olduğunu belirtilmektedir.⁶ Ölçeğin Türkçe güvenilirlik geçerlilik çalışması yapılmış olup Türk toplumu için uygun olduğu ifade edilmiştir.⁷

İstatistiksel analiz

İstatistiksel analizler SPSS programı (Windows için 20.0 sürüm, SPSS Inc. Chicago, IL) kullanılarak yapıldı. Tüm sürekli değişkenlerin ortalama \pm standart sapması verildi. Normal dağılıma uyan sürekli değişkenlerin gruplar arası karşılaştırılmasında Student-t test, normal dağılıma uymayan sürekli değişkenlerin gruplar arası karşılaştırılmasında ise Mann Whitney U testi tercih edildi. Korelasyon analizinde verilerin normal dağılıma uyup uymamasına bağlı olarak Pearson veya Spearman analizleri kullanıldı. Kategorik değişkenlerin verileri yüzde olarak verilirken, karşılaştırmaları ki-kare testi ile yapıldı. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ kabul edildi.

Bulgular

Antenatal grupta emzirme eğitimi alan 113 ve almayan 88 gebe kadın çalışmaya dahil edilmiştir. Emzirme eğitimi alanların yaş ortalaması $28,00 \pm 5,71$, almayanların yaş ortalaması $27,95 \pm 5,90$ olarak saptandı ($p=0,409$). Gebelik sayısı ortalaması karşılaştırıldığında emzirme eğitimi alan grupta gebelik sayısı ortalaması 2,19 emzirme eğitimi almayan grupta 2,09 idi ($p=0,06$). Gebelere ait diğer demografik veriler Tablo. 1' de özetlendi. Gebelerde emzirme bilgi düzeyi, emzirme öz yeterlilik düzeyi ve emzirmenin faydaları hakkında farkındalık düzeyleri karşılaştırıldı. Gebe gruba ait emzirme bilgi düzeyi ve öz yeterlilik verileri Tablo. 2' de özetlendi.

Postpartum grupta emzirme eğitimi alan 108 kadın, emzirme eğitimi almayan 100 kadın çalışmaya dahil edildi. Emzirme eğitimi alanların yaş ortalaması $27,23 \pm 4,71$ iken, almayanların yaş ortalaması $26,18 \pm 4,45$ idi ($p=0,062$). Gebelik sayısı ortalaması karşılaştırıldığında emzirme eğitimi alan grupta, gebelik sayısı ortalaması 2,06 iken, emzirme eğitimi almayan grupta gebelik sayısı ortalaması 2,21 olarak saptandı ($p=0,443$). Doğum yapmış gruptaki kadınlara ait demografik veriler Tablo 3. te özetlendi.

Doğum sonu kadınlarda emzirme tutum düzeyi, öz yeterlilik ve emzirmenin faydaları farkındalığı değerlendiren ölçeklerdeki puanlar karşılaştırıldığında bu grupta sadece öz yeterlilik puanı, eğitim alan grupta anlamlı olarak yüksek iken diğer ölçekler için iki grup farklılık izlenmedi. Postnatal gruba ait emzirme tutum ve öz yeterlilik verileri Tablo 4. te özetlendi.

Öz yeterlilik puan ortalaması ile yaş ve gebelik sayısı arasında herhangi bir korelasyon olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca her iki grupta doğum şeklinin ve meslek sahibi olma durumunun öz yeterlilik skoru ile ilişkisi olmadığı gösterilmiştir. Veriler Tablo 5 ve 6'da özetlenmiştir.

Tablo 1. Gebe (antenatal) kadınların sosyo-demografik verileri

Özellikler	Eğitim alan gebe (n=113) (%)	Eğitim almayan gebe (n=88) (%)	p
Daha önce doğum yapan	81 (100)	56 (100)	0,651
Normal Doğum	52 (64,20)	38(67,86)	
Sezeryan	29(35,80)	18 (32,14)	
Çalışma Durumu			0,325
Ev Hanımı	79 (69,92)	67 (76,14)	
Gelir getiren bir işte çalışan	34 (30,08)	21 (23,86)	
Aile Hekimi takibi			0,126
Düzenli aile hekimi takibi olan	107 (94,70)	78(88,64)	
Aile hekimi takibi yok	6(5,30)	10(11,36)	

Tablo 2. Gebe (antenatal) kadınlardaki eğitimin sonuçları

Gebe grup (Antenatal)	Emzirme Eğitimi Alan (n=113)	Emzirme Eğitimi Almayan (n=88)	p
Emzirme Bilgi Düzeyi	7,61±1,25	6,77±1,73	<0,001
Emzirme Öz yeterlilik Skoru	57,81 ± 9,97	47,22± 12,4	0,005
Emzirmenin Faydaları Hakkındaki Farkındalık	4,19 ± 1,66	2,94 ± 1,64	<0,001

Tablo 3. Postnatal (doğum yapmış) grupta sosyodemografik özellikler

Özellik	Eğitim alan grup n=108 n (%)	Eğitim almayan grup n=100 n (%)	p
Normal doğum	66 (61,12)	57 (57,00)	0,552
Sezeryan	42 (38,88)	43(43,00)	
Ev hanımı	70(64,82)	77(77,00)	0,054
Herhangi bir işte çalışıyor olan	38 (35,18)	23 (23,00)	
Aile hekimi takibi düzenli	106 (98,15)	97(97,00)	0,584
Aile hekimi takibi yok	2 (1,85)	3(3,00)	

Tablo 4. Doğum yapmış kadınlarda eğitim sonuçları

Doğum sonu (Postnatal)	Emzirme Eğitimi Alan (n=108)	Emzirme Eğitimi Almayan (n=100)	p
Emzirme Tutum Düzeyi	5,74±0,78	5,51±1,09	0,195
Emzirme Öz yeterlilik Skoru	58,98 ± 6,74	49,44± 8,83	<0,001
Emzirmenin Faydaları Hakkındaki Farkındalık	4,48 ± 1,59	4,39 ± 1,86	0,972

Tablo 5. Gebe ve doğum yapmış kadınlarda emzirme öz yeterlilik puanları ile maternal faktörler arasındaki ilişki *

	Emzirme öz yeterlilik puanları			
	Gebe kadınlar (201)		Doğum yapmış kadınlar (208)	
	r	p	r	p
Yaş	0,46	0,52	0,54	0,435
Gebelik sayısı	-0,44	0,53	-0,11	0,116

*Pearson korelasyon analizi, r; korelasyon katsayısı

Tablo 6. Meslek sahibi olma durumunun emzirme öz yeterlilik puan ortalaması ile ilişkisi*

	Öz yeterlilik skoru	p
Ev hanımı	52,46±11,07	0,138
Meslek sahibi	57,04±8,98	

Tartışma

Araştırmamızda gebe ve doğurmuş kadınlarda emzirme öz yeterlilik ölçeği puanlarının eğitim almış grupta daha yüksek olduğu görülmüştür. Gebe kadınlarda emzirme bilgi düzeyi ve emzirmenin faydaları hakkında farkındalık düzeyi karşılaştırıldığında emzirme eğitimi alan grupta ölçek puanlarının anlamlı olarak yüksek olmasına rağmen doğum yapmış kadınlarda bu ölçeklerde eğitim alan ve almayan gruplar arasında farklılık izlenmemiştir. Bu konuda yapılmış başka çalışmalara bakıldığında Hatamleh 32 hafta ve üzerinde olan kadınlara öz yeterlilik ve bilgi düzeylerini geliştirmek için 1 saatlik eğitim uygulamış annelerin öz yeterlilik puanlarını karşılaştırmıştır. Eğitim alan annelerin emzirme öz yeterlilik puanlarını emzirme eğitimi almayan annelere göre yüksek bulmuştur.⁸ Araştırmamızın verileri Hatamleh'in verileriyle paralellik göstermektedir. Leslie ve Wiles çalışmasında bir grup gebeyi emzirme hazırlık sınıfına almış onlara emzirme eğitimi verip kontrol grubundaki gebelere emzirme eğitimi vermeyerek emzirme bilgi düzeyini ve emzirme başarısını karşılaştırmıştır. Emzirme eğitimi alan grupta emzirme bilgi düzeyinin ve emzirme başarısının daha yüksek olduğunu saptamışlardır.⁹ Duffy ve arkadaşları verdikleri emzirme eğitiminin meme ucu ağrısı meme travmasını azalttığını ve emzirme oranlarını arttırdığını saptamıştır. Emzirme eğitimiyle kadınların emzirmenin faydaları hakkındaki farkındalığı artmış ve meme ucunda travma veya meme ucunda çatlak olsa da emzirmeye devam etmişlerdir.¹⁰ Gebe kadınlarda elde ettiğimiz veriler bu konuda yapılmış diğer çalışmalar ile uyumludur. Doğum yapmış grup için benzer bir araştırma Noel Weiss ve arkadaşlarının

çalışması olup antenatal dönemde verilen emzirme eğitiminin emzirme öz yeterliliğine etkisini değerlendirmek için 2,5 saatlik workshop programı uygulamışlardır. Program sonrası postnatal 4. ve 8. haftada emzirme öz-yeterlilik algısı değerlendirilmiştir. Hem postnatal 4.hemde 8. haftada emzirme öz yeterlilik algısı emzirme eğitimi alan grupta emzirme eğitimi almayan gruba göre anlamlı olacak şekilde yüksek saptanmıştır.¹¹ Doğum yapmış kadınlarda gebelik döneminde verilen emzirme eğitiminin emzirme öz yeterliliğine etkisini değerlendirdiği başka bir araştırmada emzirme eğitimi alan grupta öz yeterlilik puanını emzirme eğitimi almayan gruba göre yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olarak saptanmıştır.¹² Araştırmamızın verileri bu anlamda literatür ile uyumluluk göstermektedir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre antenatal dönemde verilen emzirme eğitiminin antenatal doğum öncesi dönemde bilgi düzeyine anlamlı katkıda bulunduğu gösterilmiştir fakat aynı eğitim postnatal dönemde annenin emzirme tutumuna istenen oranda katkı sağlamamıştır. Emzirme eğitiminin postnatal dönemde tutuma yansımama sebebi üzerinden geçen zaman içinde bilgilerin unutulması, annenin etrafındaki bireyler tarafından farklı emzirme tutumlarına yönlendirilmesi ve yanlış bilgilendirilmesi olabilir. Aynı zamanda eğitim sırasında kullanılan materyallerdeki nitelik ve niceliksel eksiklikler uygulamayı anne açısından güçleştirmiş olabilir. Antenatal 20-32. hafta arasında eğitimin postnatal ilk 3 gün içerisinde ve 1 ay sonraki etkinliğini değerlendirildiği bir araştırmada iki zaman dilimi arasında eğitim alan grupta emzirme bilgisinin daha fazla olduğu fakat emzirme tutumu açısından eğitim alan ve almayan grupta istatistiksel olarak fark olmadığı saptanmıştır.¹³ Bu sonuçlar eşliğinde araştırmamızın sonuçları da üzerinden geçen zaman ve doğum sonu etraftan alınan sosyal desteğin farklı yönlendirmesi ile eğitimin tutuma dönüşmesinde aksamalar olduğu görülmektedir.

Çalışmamıza katılan kadınların yaş ortalaması, gebelik sayıları TNSA 2013 verileri ve bu konuda yapılan çalışmaların ortalamaları ile benzerdir. Doğurganlık çağındaki nüfusta yapılan çalışmalar olması sebebiyle benzerlik olması muhtemeldir.^{5,14-16}

Araştırmamıza katılan tüm kadınlar arasında sezaryen oranının %37 olduğu bulunmuştur. Gebe ve antenatal gruplarda ve her iki grupta eğitim alan-almayan kadınlar arasında doğum şekli açısından farklılık izlenmemiştir. Ayrıca doğum şeklinin emzirme eğitim sonuçlarına da etkisi gösterilmemiştir. TNSA 2013'e göre sezaryen doğum oranı %48 olarak saptanmıştır. WHO'nun hedeflediği sezaryen oranları ise %10-%15'tir.¹⁷ Araştırmamız da saptanan sezaryen doğum oranı TNSA 2013 verilerinde saptanan sezaryen doğum oranından düşüktür. Bunun nedeni olarak araştırma yapılan hastanenin bebek dostu hastane olması gösterilebilir. WHO'nun hedeflediği sezaryen oranına ulaşamama sebebi ise araştırmamızın yapıldığı hastanenin tersiyer bir merkez olması ve çevre sağlık merkezlerinden yoğun şekilde riskli gebelik kabul etmesi ile açıklanabilir.

Araştırmamızda postpartum kadınlarda aile hekimi takibinin gebe kadınlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür (%92-97,6). Kendi içindeki bu farklılık doğum sonu annenin bebek aşı ve diğer takipler amacı ile aile hekimine daha sık kontrole gittiği gerçeği ile açıklanabilir. Kurnaz ve ark. aile hekimlerinin gebeleri ne kadar izlediğini araştırdığı ve postnatal kadınları dahil ettiği çalışmada aile hekiminde kaydı olan ve aile hekimi takibine giden gebe oranını %94 olarak saptamıştır.¹⁸ Aile hekiminin doğum sonu hastaya ulaşma oranının artması bu periyotta kısa süreli de olsa emzirme ile ilgili değerlendirme ve bilgilendirme için fırsat olarak görülebilir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre tüm grupta anne yaşı ve gebelik sayısı ile eğitim sonuçları arasında korelasyon olmadığı görülmüştür. Akkoyun ve Taş Arslan'ın (2016) çalışmalarında, annelerin emzirme öz-yeterlilik puan ortalamalarının yaş ve gebelik sayısı ile zayıf pozitif yönde ilişki olduğunu göstermişlerdir.¹⁹ Bizim araştırmamızda ise ilişki gösterilmemiştir

Ayrıca anne adayı veya annenin meslek sahibi olma durumunun emzirme özyeterliliği ile ilişkisi olmadığı görülmüştür. Bu konuda yapılmış benzer bir araştırmada annelerin eğitim düzeyi, meslek özellikleri ile emzirme öz yeterlilikleri arasında pozitif ilişki olduğu gösterilmiştir.²⁰ Khorasani ve arkadaşlarının çalışmalarında ise annelerin emzirme öz-yeterlilik düzeyi ile annelerin eğitim, gelir durumu ve mesleki durumu arasında istatistiksel yönden bir anlamlılık belirlenmemiştir.²¹ Çalışmamızın sonuçları ülkemiz ile yakın coğrafik ve kültürel özelliklere sahip popülasyonda yapılmış olan Khorasani ve ark. Çalışmaları ile uyumluluk göstermektedir. Annenin taşıdığı sosyokültürel ve ekonomik özelliklerden bağımsız olarak anlaşılır düzeyde verilen eğitimin toplumda eşit karşılık bulması mümkün görünmektedir.

Sonuç olarak araştırmamızda emzirme eğitimin mevcut yapılan haliyle öz yeterlilik, bilgi ve farkındalık düzeyine olumlu katkısı olsa da tutuma yansımının yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Gerekli platformlarda tartışılarak eğitimin yapılacağı periyod, eğitim süresi ve eğitim materyallerinde iyileştirme ile annenin emzirme tutumunun da eğitim ile artırılması sağlanmalıdır. Bu konuda ileri çalışmalar yapılması yerinde olacaktır.

Etik onay

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Klinik araştırmalar etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (kabul no: 26379996/229).

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ve taahhüt ederler.

Kaynaklar

1. Yenal K, Aluş Tokat M, Durgun Ozan Y, Çeçe Ö, Bakılan Abalı F. Annelerin emzirme öz yeterlilik algıları ile emzirme başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2013; 10(2):14-9.
2. Tetik BK. Anne sütü ve emzirme danışmanlığında güncel bilgiler. Ankara Medical Journal 2016; 16:(1): 115-8.
3. World Health Organization. The importance of infant and young child feeding and recommended practices In Infant and young child feeding: model chapter for textbooks for medical students and allied health professionals; 2009:3-9.
4. Unicef. Infant and young child feeding. <https://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding/> (Erişim tarihi: 10 Temmuz 2019)
5. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü 2014." 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması" Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye, ss.150.
6. Dennis CL. Theoretical underpinnings of breast-feeding confidence: a self-efficacy frame work. Journal of Human Lactation 1999; 15: 195–201.
7. Tokat MA, Okumuş H. Antenatal dönemde verilen eğitimin emzirme öz-yeterlilik algısına ve emzirme başarısına etkisi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2013; 10:21-29.
8. Hatamleh W. The effect of a breast-feeding self-efficacy intervention on breastfeeding self-efficacy and duration. Thesis of PhD. University of Cincinnati; 2006.
9. Leslie S, Wiles RN. The effect of prenatal breastfeeding education on breastfeeding success and maternal perception of the infant. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing, 1984; 13 (4): 253 – 57.
10. Duffy PE, Percival P, Kershaw E. Positive effects of an antenatal group teaching session on postnatal nipple pain, nipple trauma and breastfeeding rates. Midwifery 1997; 13 (4): 189-96.
11. Noel-Weiss J, Bassett V, Cragg B. Developing a prenatal breastfeeding 100 workshop to support maternal breastfeeding self-efficacy. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing 2006; 35 (3): 349 – 57.
12. Gökçeoğlu E. Annelerin Emzirme Öz yeterlilikleri İle Sütün Yeterlilik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Erzurum; 2014.
13. Li-Yin SS, Chien LY, Tai CJ, Lee CF. Effectiveness of a prenatal education program on breastfeeding outcomes in Taiwan. Journal of Clinical Nursing 2008; 17 (3): 296-303.

14. Yılmaz C. Doğum sonrası erken dönemde ebeveynlere verilen emzirme eğitiminin bebeklerin ilk ay anne sütü alma durumuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Aydın; 2016.
15. Cömert Arslan G. Doğum sonu dönemde emzirme öz yeterliliği ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya; 2011.
16. Gökbulut N. Kadınların doğumdan memnuniyetlerinin emzirme öz yeterliliğine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul; 2015.
17. Betran AP, Ye J, Moller A, Zhang J, Gulmezoglu AM, Torloni M R. The increasing trend in caesarean section rates: global, regional and national estimates: 1990 -2014. PLOS ONE 2016; 11(2): e0148343
18. Sezik HA, Can H, Kurnaz MA, Tuna M, Çakır YT, Ay Z. Aile hekimleri gebeleri ne kadar ve nasıl izliyor? Türkiye Aile Hekimliği Dergisi 2015; 19(4): 187-95.
19. Taş T A, Akış N. Sağlık Okuryazarlığı. STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2016; 25 (3):119-24.
20. Wu YH, Ho YJ, Han JP, CHEN SY. "The influence of breastfeeding self-efficacy and breastfeeding intention on breastfeeding behavior in postpartum women. Hu li za zhi The Journal of Nursing 2018; 65(1): 42-50.
21. Khorasani EC, Peyman N, Esmaily H. Measuring maternal health literacy in pregnant women referred to the healthcare centers of Mashhad, Iran, in 2015. Journal of Midwifery and Reproductive Health 2018; 6(1), 1157-62.